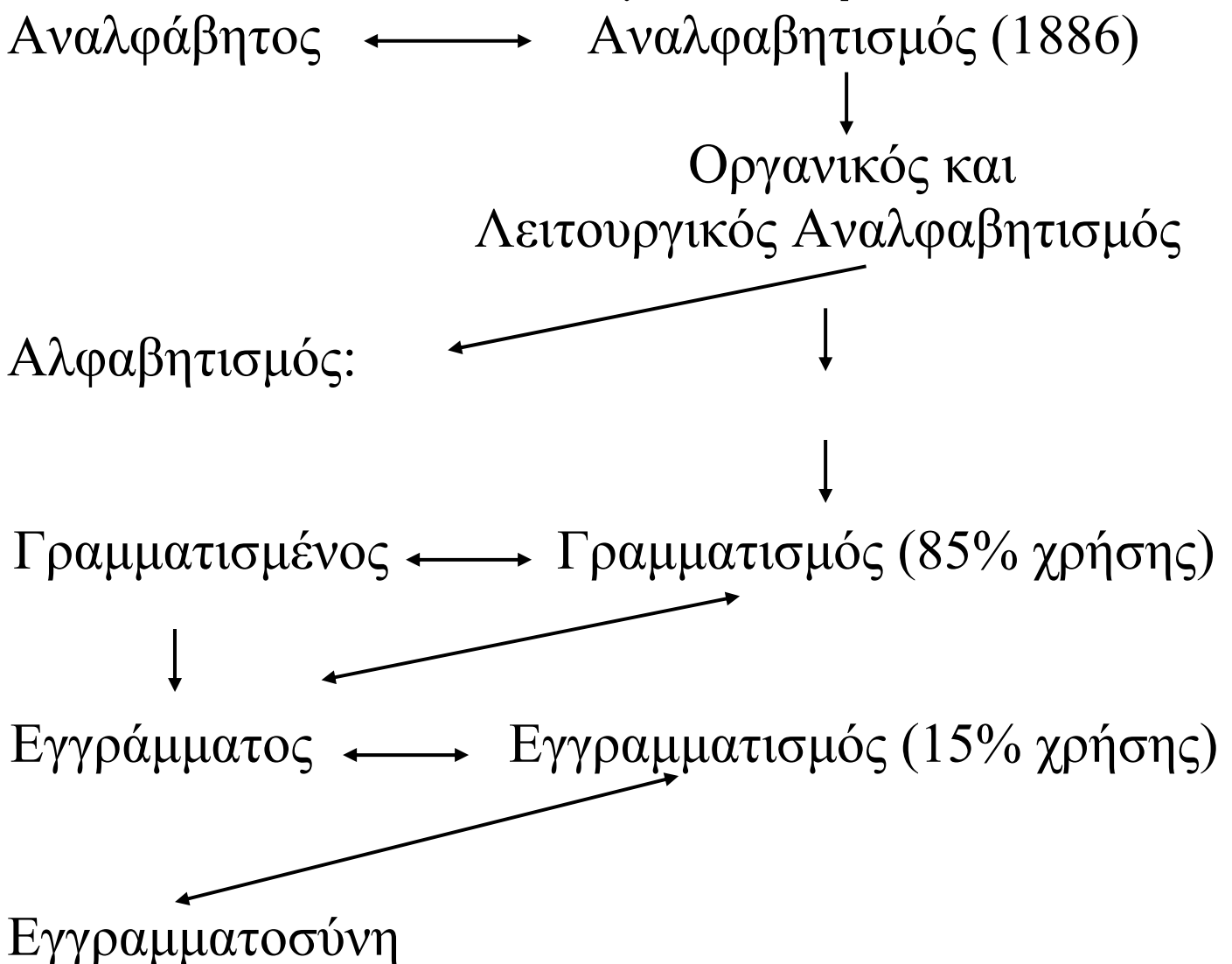

Σχολικός Εγγραμματισμός στο Α.Π: Λειτουργικός, Κριτικός & Επιστημονικός Κειμενοκεντρικής Προσέγγισης

Ηλίας Γ. Ματσαγγούρας

Αρχή Επιστήμης Ονομάτων Επίσκεψις (Αντισθένης)

Α. Η Γενεαλογία των όρων

B. Ορισμός Εργασίας

Σχολικός Εγγραμματισμός καλείται η ικανότητα των μαθητών ως αναγνώστες να κατανοούν τα πολύτροπα κειμενικά είδη του εκπαιδευτικού υλικού και ως συγγραφείς να παράγουν ανάλογα κείμενα και μέσα από τη διπλή αυτή εμπλοκή τους με το γραπτό λόγο να αναπτύσσουν τη σχολική γνώση τους.

Γ. Λόγοι Επιλογής Εγγραμματισμού

1. Σημαντική Παράμετρος Μάθησης και Ανάπτυξης

α. Αναγκαία και ικανή συνθήκη σχολικής μάθησης. Σχεδόν ταυτίζεται με τη διαδικασία της μάθησης (Halliday) και με το βασικό σκοπό της εκπαίδευσης.

β. Ανθρωπολόγοι/Κοινωνιολόγοι μιλούν για τη «Μεγάλη Διαχωριστική Γραμμή»(Grand Divide) μεταξύ πολιτισμού προφορικότητας και εγγραμματοσύνης.

Εγγραμματοσύνη συνέβαλε στην ανάπτυξη του γνωστικού, της αφηρημένης σκέψης και του ορθού λόγου.

Ειδικοί συσχετίζουν Εγγραμματισμό με:

- Γνωστική ανάπτυξη ατόμου
- Πολιτική δημοκρατία
- Κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη
- Κοινωνική κινητικότητα
- Επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη
- Πολιτιστικό κεφάλαιο, που παρέχει πρόσβαση στη γνώση, στα αγαθά του πολιτισμού και της οικονομίας, στην εξουσία.

Συμπερασματικά:

Η Ανάπτυξη του Εγγραμματισμού Αποτελεί Μοναδικό Τρόπο, για να Συμβάλει το Σχολείο στον Κοινωνικό Μετασχηματισμό, όπως μας Έδειξαν Θεωρητικά και Πρακτικά ο Κοινωνιογνωστικός Ψυχολόγος L. Vygotsky, ο Μεγάλος Βραζιλιάνος Παιδαγωγός Paulo Freire και ο Αυστραλέζος (Κοινωνιο-)Γλωσσολόγος M. Halliday με τους Παιδαγωγούς Συνεργάτες του.

2. Εγγραμματισμός Σχετίζεται με Όλα τα Μαθήματα

Αναφέρεται σε πρακτικές χρήσης της γλώσσας, που έχουν αναπτύξει οι επιμέρους επιστημονικοί κλάδοι.

Halliday και Martin (2004): Κάθε κλάδος «συσκευάζει γλωσσικά» με το δικό του τρόπο τη γνώση και ο τρόπος αυτός πρέπει άμεσα και κατά προτεραιότητα να διδαχθεί. Με αυτή την έννοια ο εγγραμματισμός αφορά όλα τα μαθήματα και πρέπει με αυτόν να αρχίζουμε (Literacy across the Curriculum).

3. Εγγραμματισμός Επίκαιρος λόγω Νέων Βιβλίων

Τα σχολικά βιβλία εργαλείο μάθησης στα χέρια των μαθητών, σε ένα λογοκεντρικό και βιβλιοκεντρικό σχολικό σύστημα.

4. Ελλάδα Ουραγός της Ευρώπης στον Εγγραμματισμό

Εκθέσεις PISA(2000·2003) και PIRLS(2001) Εμφανίζουν Ελλάδα μεταξύ των τελευταίων.

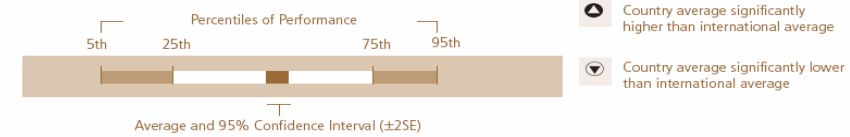
Mean performance on the reading scale

		Range of ranks*			
		OECD countries		All countries	
		Upper rank	Lower rank	Upper rank	Lower rank
Statistically significantly above the OECD average	Finland	1	1	1	1
	Korea	2	3	2	3
	Canada	2	4	2	5
	Australia	3	5	3	6
	<i>Liechtenstein</i>	-	-	2	6
	New Zealand	4	6	4	7
	Ireland	6	8	6	10
	Sweden	6	9	7	10
	Netherlands	6	9	7	11
	<i>Hong Kong-China</i>	-	-	7	12
	Belgium	8	10	9	12
Not statistically significantly different from the OECD average	Norway	10	15	11	18
	Switzerland	10	17	12	20
	Japan	10	18	12	22
	<i>Macao-China</i>	-	-	12	19
	Poland	10	18	12	21
	France	10	18	12	22
	United States	10	19	12	23
	Denmark	12	20	15	24
	Iceland	14	20	17	24
	Germany	12	20	15	24
	Austria	12	21	14	25
	<i>Latvia</i>	-	-	14	25
	Czech Republic	14	21	17	25
Statistically significantly below the OECD average	Hungary	20	24	24	28
	Spain	20	25	24	29
	Luxembourg	21	25	25	29
	Portugal	21	26	25	30
	Italy	21	26	26	31
	Greece	23	27	27	31
	Slovak Republic	25	27	29	31
	<i>Russian Federation</i>	-	-	32	34
	Turkey	28	28	32	34
	<i>Uruguay</i>	-	-	33	34
	<i>Thailand</i>	-	-	35	36
	<i>Serbia</i>	-	-	35	37
	<i>Brazil</i>	-	-	36	38
	Mexico	29	29	37	38
	<i>Indonesia</i>	-	-	39	40
<i>Tunisia</i>	-	-	39	40	

Exhibit 2.1: Distribution of Reading Achievement for Literary Purposes

Countries	Reading Achievement Scale Score	Average Scale Score	Years of Formal Schooling	Average Age
Sweden		▲ 559 (2.4)	4	10.8
^{12a} England		▲ 559 (3.9)	5	10.2
[†] Netherlands		▲ 552 (2.5)	4	10.3
[†] United States		▲ 550 (3.8)	4	10.2
Bulgaria		▲ 550 (3.9)	4	10.9
Hungary		▲ 548 (2.0)	4	10.7
[†] Lithuania		▲ 546 (3.1)	4	10.9
* [†] Canada (O,Q)		▲ 545 (2.6)	4	10.0
Italy		▲ 543 (2.7)	4	9.8
Latvia		▲ 537 (2.2)	4	11.0
Germany		▲ 537 (1.9)	4	10.5
Czech Republic		▲ 535 (2.3)	4	10.5
New Zealand		▲ 531 (3.9)	5	10.1
[†] Scotland		▲ 529 (3.5)	5	9.8
Singapore		▲ 528 (5.6)	4	10.1
^{2a} Greece		▲ 528 (3.3)	4	9.9
^{2a} Russian Federation		▲ 523 (3.9)	3 or 4	10.3
Iceland		▲ 520 (1.3)	4	9.7
France		▲ 518 (2.6)	4	10.1
Hong Kong, SAR		▲ 518 (3.1)	4	10.2
Slovak Republic		▲ 512 (2.6)	4	10.3
Romania		▲ 512 (4.7)	4	11.1
^{2b} Israel		▲ 510 (2.6)	4	10.0
Norway		▲ 506 (2.7)	4	10.0
International Avg.		500 (0.6)	4	10.3
Slovenia		▼ 499 (1.8)	3	9.8
Cyprus		▼ 498 (2.5)	4	9.7
Moldova, Rep. of		▼ 480 (3.7)	4	10.8
Turkey		▼ 448 (3.4)	4	10.2
Macedonia, Rep. of		▼ 441 (4.5)	4	10.7
Colombia		▼ 425 (4.2)	4	10.5
Iran, Islamic Rep. of		▼ 421 (4.5)	4	10.4
Argentina		▼ 419 (5.8)	4	10.2
Kuwait		▼ 394 (3.8)	4	9.9
[†] Morocco		▼ 347 (8.4)	4	11.2
Belize		▼ 330 (4.9)	4	9.8
* Ontario (Canada)		▲ 551 (3.3)	4	9.9
* Quebec (Canada)		▲ 534 (3.0)	4	10.2

SOURCE: IEA Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) 2001.

Δ. Προσεγγίσεις στο Σχολικό Εγγραμματισμό

Γραμματικο-κεντρική Προσέγγιση

- Γραμματική η δομή της Γλώσσας
- Κανονιστικός ρόλος

Ολιστική Προσέγγιση

- Διαισθητική προσέγγιση αυθεντικών κειμένων
- Από το όλον προς το μέρος
- Έμμεση και όχι άμεση διδασκαλία

Κειμενοκεντρική Προσέγγιση

- Διακριτοί τύποι κειμένων με διαφορετική λειτουργία
- Κάθε τύπος κειμένου έχει τα δικά του δομικά στοιχεία
- Τα δομικά στοιχεία οργανώνονται σε σχήμα υπερδομής
- Κάθε κειμενικός τύπος χρησιμοποιεί συγκεκριμένο άξονα συσχέτισης
- Κάθε κειμενικός τύπος έχει τα δικά του λεξικο-γραμματικά στοιχεία

Ο Εγγραμματισμός μέσα από τα Σχολικά Εγχειρίδια : Τα Σχολικά Βιβλία ως Εργαλεία Διδασκαλίας και ως Εργαλεία Μάθησης

Τα Βιβλία ως Εργαλεία Μάθησης

Τα Βιβλία ως Εργαλεία Διδασκαλίας

Σχολικός Εγγραμματισμός:
*Η Κειμενογλωσσολογική Διάστασή
τους και η Διδασκαλία της*

Σχολικός Εγγραμματισμός:
*Η Γνωσιακή(Επιστημολογική & Επιστημονική)
Διάστασή τους και η Διδασκαλία της*

Μάθημα Γλώσσας
Λειτουργικός
Εγγραμματισμός

Λογοτεχνία
Κριτικός
Εγγραμματισμός

Μελέτη Περιβάλλοντος,
Ιστορία, Φυσικές
Επιστήμες, Μαθηματικά
Επιστημονικός
Εγγραμματισμός

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ & ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΠΣ

- **Εννοιολογική Γνώση**
  - α. Ερωτήματα Επιστήμης
  - β. Έννοιες Επιστήμης
  - γ. Αρχές και Γενικεύσεις
- **Πραγματολογική Γνώση**
- **Διαδικαστική Γνώση**

Μετασχηματισμός
Επιστημολογικών
Αρχών και
Επιστημονικού.
Περιεχομένου ΑΠΣ
σε Σχολικό
Εγχειρίδιο

Εναλλακτικές
Διδακτικές
Προσεγγίσεις, σύμφωνα
με Επιστημολογικές και
Επιστημονικές Αρχές
ΑΠΣ και Εγχειριδίου